בס"ד

ישיבת מרכז הרב

שיחת מו"ר ראש הישיבה

הרה"ג **יעקב שפירא** שליט"א

פרשת שלח לך

שנה עשירית ה'תשע"ט

"שלח לך, לדעתך"

[אין פרשה שנוגעת לישיבת מרכז הרב יותר מפרשת שלח. היארצייט של הרב ישראלי זצ"ל הוא בפרשת שלח. הספר הראשון שהוא הוציא, "ארץ חמדה", מדבר על ענייני ארץ ישראל בהלכה ועל המצוות התלויות בארץ. הוא היה מהראשונים שכתב על הלכות ארץ ישראל וכלאיים בדור שלנו, עד אז זה לא היה רלוונטי, אולם הוא היה רב בכפר הרא"ה והזדקק לשאלות האלה.]

"וידבר ה' אל משה לאמר, שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל. איש אחד איש אחד למטה אבותם תשלחו". אומר רש"י, "שלח לך, לדעתך". "וישלח אותם משה ממדבר פארן... כולם אנשים", אומר רש"י, "כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו". אותה שעה היו כשרים. ממשיכה התורה, "וראיתם את הארץ... והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, והימים ימי בכורי ענבים... וילכו ויבאו, וישיבו אותם דבר". אומר רש"י בשם הגמרא בסוטה (לה.), "מהו 'וילכו', להקיש הליכתן לביאתן, מה ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה". כל מפרשי רש"י מקשים, הרי על הפסוק "כולם אנשים" ביאר רש"י שבאותה שעה כשרים היו! הם היו כשרים או ש'הליכתן בעצה רעה'?

המהר"ל ב'גור אריה' מבאר ביאור הפלא ופלא. הם היו אנשים כשרים וחשובים כל עוד הם היו עם משה רבינו. הקב"ה אמר למשה "שלח לך, לדעתך", כאשר השליח מחבר את עצמו למשלח כמו משה רבינו, הוא חשוב, הוא כשר. אולם ברגע בו הם עזבו את משה רבינו, הם הלכו על דעת בני ישראל. הם הפסיקו את הקשר עם משה רבינו. אני מוסיף, לכן התורה אומרת 'שלח לך, לדעתך'. הקב"ה אמר לו לשלוח אותם שהם כל הזמן יהיו לדעתך, שכל הזמן הם יזכרו שהם שלוחים של משה רבינו. [פעם הגיע אל ה'בית ישראל' מגור חסיד ואמר לו שהוא נוסע לארה"ב, אמר לו הרב'ה, שיהיה בהצלחה, אבל אל תשכח לקנות לי שם סיגרים. כמו כל חסיד טוב הוא חיפש את הסיגרים הכי טובים וכמובן שהוא לא מצא. הוא חזר לרב'ה ואמר לו שהוא נורא מתנצל, אבל הוא לא מצא סיגרים טובים לרב'ה. אמר לו הרב'ה, אתה חושב שאני צריך את הסיגרים שלך? רציתי שגם כשאתה נמצא שם תחשוב עלי. זה מה שרצה משה רבינו. שלח לך, לדעתך, שלא יסיחו דעתם מהמשלח, שגם שם הם יחשבו עליך].

אומר רש"י בתחילת ספר דברים, "ותקרבון אלי כולכם", בערבוביה, שהצעירים דוחפים את הזקנים. המחשבה של עמ"י לא הייתה כמחשבתו של משה רבינו. משה רבינו התאווה להיכנס לארץ ישראל, הגמרא (סוטה יד.) שואלת, "וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי". הגמרא בערכין (לב:) אומרת שעזרא הסופר התפלל שיתבטל היצרא דע"ז מן העולם, ונענה בגלל שהייתה לו זכות של ארץ ישראל. יש אנשים שאין להם את זכותה של ארץ ישראל. אחד האחרונים כותב שזכותה של ארץ ישראל קיימת למי שיושב בעבר הירדן המערבי ולא למי שיושב בעבר הירדן המזרחי.

'שלח לך, לדעתך', שלא יהיה נתק, שידעו מי המשלח. ברגע שהם הלכו עם שאר העם, שעליהם העיד משה רבינו "ותקרבון אלי כולכם" שהצעירים דחפו את הזקנים, סימן שיש כאן משהו לא טוב. לכן מקישים חזרתם להליכתם, הם חזרו כמו שהם התחילו ללכת, הם הלכו יחד עם כל אלה שבאו אל משה רבינו בערבוביא, אע"פ שהיו בהתחלה, קודם לכן, אנשים כשרים וחשובים.

הגמרא בברכות (לד:) אומרת, שליח ציבור שטעה, ח"ו, סימן רע לשולחיו. כל זה נכון כאשר הוא בא מטעם המשלחים, אולם המרגלים לא הלכו על דעת משה רבינו, ולכן הקב"ה היה צריך להגיד לו, תדאג שהם ילכו לדעתך. ומצאתי ב''ה בספר כלי חמדה בפרשתנו עניין דומה ע"ש.

"י-ה יושיעך מעצת מרגלים"

אולם יתכן שיש פה משהו יותר עמוק. "והאיש משה עניו מאוד מכל אדם אשר על פני האדמה". משה רבינו ברך את יהושע "י-ה יושיעך מעצת מרגלים". כולם מביאים את התרגום, שכאשר משה רבינו ראה את ענוותנותו של יהושע אז הוא התפלל עליו. מה ענוותנותו של יהושע קשורה? הפסוק בתהילים אומר "וענוים ירשו ארץ", על ארץ ישראל. הרב מרחיב על זה במידות הראי"ה, על הקשר בין מידה הענווה לארץ ישראל. ארץ ישראל היא מקום השראת השכינה. בעל גאווה- הקב"ה אומר אין אני והוא יכולים לדור במקום אחד. אין מציאות של השראת שכינה בארץ ישראל למי שאין בו את מידת הענווה. אמרה התורה, שלח אותם לדעתך, שלא יהיו להם חשבונות של כל מיני 'שליחי ציבור' בערבון מוגבל. הרמח"ל במסילת ישרים כותב, שהחטא של המרגלים היה שהם עשו חשבונות שאם יכנסו לארץ ישראל אז כבר הם לא יהיו השליחים. הם לא יהיו בעלי התפקידים. אמר הקב"ה למשה, אתה שולח אנשים לארץ ישראל לדעתך. "והאיש משה עניו מאוד", לכן ליהושע היה יותר סיכויים לקבל ולהנהיג בארץ ישראל, לכן הוא התפלל עליו שיזהר יותר לא להימשך אחריהם, מפני שיש בו את מידת הענווה. על זה אמר הקב"ה, לדעתך. ואח"כ הם הלכו שלא על דעתו של משה רבינו, ללא הענוה שצריך להגיע איתה לארץ ישראל.

ניתן להירשם לקבלת הגליון בדוא"ל בכתובת Mercazharav@gmail.com, ובקבוצת הווטסאפ דרך הקישור

אומרת הגמרא בכתובות (כה.), לאחר פרשת המרגלים כתובה פרשת חלה, "בבואכם אל הארץ". אומרת הגמרא, יכול בביאת שניים שלושה מרגלים יתחייבו בחלה? תלמוד לומר בבואכם, בביאת כולכם. לולי גזירת הכתוב שצריך את ביאת כולכם משמע שיש הוא אמינא לומר שכבר בביאת שניים שלושה מרגלים זה נקרא "בבואכם אל הארץ". מדוע? מפני שהם היו שליחי ציבור, אלו לא שלושה אנשים שבאו לטייל. הם הלכו בשליחות הציבור. לכן יש הוא אמינא שברגע שהם נכנסו לארץ זה כאילו שכל הציבור נכנס איתם. אומרת התורה לא כך, בבואכם, בביאת כולכם כפשוטו, ולא בביאת כאלה שהם באים מטעם הציבור, בפרט שזה יהיה בערבוביה ח"ו.

"הארץ אשר אראך"

כשהקב"ה אמר לאברהם אבינו "לך לך אל הארץ אשר אראך" הוא אמר לו, פה אתה לא זוכה לבנים אלא רק בארץ ישראל. שואל שם השפת אמת, הקב"ה יכול לשנות הכול, מדוע שלא יזכה כאן את אברהם אבינו בבנים? [היה ת"ח עצום מאוד בארץ ישראל בת"א, בנגלה ובנסתר, לא היה לו ילדים. הרב"ה מחב"ד שמע עליו, הוא שלח אליו שלוחים שהוא רוצה לראות אותו ואם הוא בא אליו הוא יברך אותו שיהיה לו ילדים. אמר לו אותו צדיק, אם הקב"ה רוצה לתת לי ילדים, הוא ייתן לי בארץ ישראל. והרב"ה מאוד התפעל מהתשובה של הרב הזה]. אומר השפ"א, "כי בודאי הבורא יתברך לא יפלא ממנו כל דבר אבל לא היה בכוח המקום של חו"ל לקבל קדושת זרע אברהם. ואם היה בכוח להוליד תולדות בחו"ל לא היה גלות והיה מתוקן הכול. אך המקום לא זכה לזה". להוליד את עמ"י, האדמה של חו"ל לא יכולה לקלוט קדושה של יהודי. אמר הקב"ה שהאדמה שיכולה לקלוט קדושה של הולדת עמ"י זה רק א"י. אחד הוויכוחים שיש בכוזרי עם מלך כוזר הוא על כך שהיה צריך להסביר לו מה הקדושה שיש בארץ ישראל. הכוזרי שם כותב שהמאבק, המלחמה הראשונה, השפיכות דמים הראשונה בעולם בין קין להבל, היה מאבק על ארץ ישראל. המקור הוא במדרש. הם נאבקו למי שייכת ארץ ישראל. עשו שביזה את הבכורה, ביזה כל דבר שבקדושה, הוא אמר מה לי לארץ ישראל ולבכורות, לכן הוא מכר את הכול ליעקב.

בר"ה לפני התקיעות אנו אומרים, "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה". מה זה יבחר לנו את נחלתנו, הרי כתוב בתורה מה הגבולות! כתוב שכשיעקב אבינו שכב הקב"ה קיפל את ארץ ישראל תחתיו, ואחרי זה הקב"ה אמר לו "ופרצת ימה וקדמה", הוא אמר לו שחוץ מארץ ישראל שמקופלת תחתיך יש כוח לעמ"י לכבוש גם מקומות אחרים. על זה אנו מתפללים בר"ה. יבחר לנו את נחלתנו, מעבר לגבולות, ולכן מדגישים "את גאון יעקב אשר אהב סלה". זו הייתה הבטחה ליעקב אבינו, ליהודי יש כוח לפרוץ את הגבולות.

[לפני כמה שנים הגיע לפה בכ"ח באייר אחד מרבני חו"ל, מארה"ב, והוא אמר כך: אני נמצא בבית מדרש בו אסור לוותר על שום גרגר בארץ ישראל, אבל גם אסור לוותר על שום נשמה של יהודי. נגשתי אליו ואמרתי לו שיש שפת אמת, "מי מנה עפר יעקב". אומר השפ"א, אין לך גרגר וגרגר בארץ ישראל שהוא לא מכוון כנגד נשמה של יהודי. וזקני חסידי גור אומרים שההתאהבות שהיה לרב זצ"ל בשפת אמת שלא זז משולחנו זה היתה בזכות הקטע הזה בשפת אמת, שאין לך גרגר וגרגר בארץ ישראל שהוא לא מכוון כנגד נשמה של יהודי].

"ועליתם את ההר"

לכן מדגישה הפרשה, משה רבינו אמר למרגלים "ועליתם את ההר". צריך לדעת איך להסתכל על ארץ ישראל, "אל הארץ אשר אראך". גם שם אומר השפת אמת, אתה בעיני בשר לא תוכל לראות לבד את מה שצריך לראות, צריך איזו ראייה רוחנית יותר גדולה. אם אדם מקיים את "ועליתם את ההר" אז הוא יכול לראות את הארץ. משה רבינו זכה לראות את הארץ לפני פטירתו, את הארץ כפי שהיא באמת, את כל מה שעתיד להיות בארץ עד אחרית הימים. צריך עיניים טהורות וקדושות כדי שאדם באמת יתאהב בארץ ישראל. לכן אחרי חטא המרגלים משה רבינו אמר בשם הקב"ה, "אם יראו את הארץ, וכל מנאצי לא יראוה" לכאורה הם כבר ראו, מה השייכות לומר שהם לא יראו את הארץ? גם על זה אומר השפ"א, מה שהם ראו זה לא מה שהקב"ה רצה שיראו. הם לא ראו את ארץ ישראל האמתית. הם לא יזכו לראות את ארץ ישראל, מי שמוציא עליה שם רע אין לו את העיניים המתאימות. [מסופר על הברכת שמואל, תלמידו של ר' חיים מבריסק, שיש יהודי זקן מאוד בעל מאפייה שזכה לראות את רע"א. הברכת שמואל מיד נסע אליו שיספר על רע"א. הוא נכנס אליו ושאל אותו, אתה זכית לראות את רע"א? אותו אופה ענה לו, למי אתה מתכוון, הזקן הזה, הכפוף הזה, זה שסחב רגל? הברכת שמואל מיד יצא מהמאפייה הזאת. הוא אמר, את הרע"א שאני מחפש הוא לא ראה. הוא ראה זקן קצת כפוף, קצת צולע. לא על הרע"א הזה אני מדבר. אני מדבר על רע"א האמתי].

השליח מקושר למשלח, כל כולו מצוי בהוויתו של המשלח. [רע"א לא יכל פעם להגיע לאיזו חתונה של המשפחה, אז הוא ביקש מבעל שו"ת בית אפרים, הרב אפרים מרגליות, אחיו של מחבר שערי תשובה על שו"ע או"ח, שהוא ילך במקומו לחתונה להגיד מזל טוב. והבית אפרים הגיע לאותה חתונה ונשאר שם ונשאר שם. ומישהו שאל אותו, כבוד הרב, לא מצינו שהרבנים נשארים כ"כ הרבה בחתונות, עורכים את החופה, מברכים את השבע ברכות והולכים? הגרש"ז אמר פעם שכשהוא היה צעיר הוא לא רץ לכל חתונה, ולכן עכשיו בגיל מבוגר כשהוא בא לחתונה אז בחמש דקות הוא משמח את החתן יותר ממה שאחרים משמחים אותו בחצי שעה... ענה הבית אפרים, אני עכשיו שליח של רע"א. אני רוצה להיות כמה שיותר ידא אריכתא של רע"א. אם אני אלך אחרי חמש דקות אני אפחית בזמן בו אני השליח של ר' עקיבא אייגר...] המרגלים לא זכו לזה, הם הפסיקו את הקשר שהיה בינם לבין משה רבינו רגע שהם יצאו לדרך.

"ועליתם את ההר", אומר הים של שלמה (בקידושין בפרק עשרה יוחסין סימן א'), אם אדם נשבע לעלות לחו"ל, הרי זו שבועת שווא ומלקים אותו, מפני ש'לעלות' שייך רק לארץ ישראל. אם אדם יגיד אני נשבע לעלות לטורקיה לעלות לאמריקה, זו שבועת שווא והוא חייב מלקות. לכן הביטוי בפרשה הוא "עלה נעלה". לא 'נגיע לשם', 'נלך לשם'. לשון של עלייה, של התעלות. "ששם עלו שבטים" אומר המאירי בפרושו על תהילים, הכוונה ששם התעלו שבטים, בירושלים. ככה כותב גם האב"ע בתהילים. זאת אומרת שיש מקומות בחיים שצריך לדעת באיזו זווית ראיה להסתכל עליהם. לא איזה משקפיים ללבוש, אלא איך להסתכל.

טעם העץ כטעם הפרי

האור החיים הקדוש מפרש, כתוב שרצו לרגום אותם באבנים, הם היו שניים נגד עשר, וכי הולכים פה אחרי הרוב? יש עשר ויש שניים, ובדיני עדות אין דבר כזה שהולכים אחרי הרוב, הרי 'תרי כמאה'. "צריך לדעת למה לא נרגשו במאמר ראשון שאמר כלב עלה נעלה וירשנו וגו' נוכל לה, ונראה כי לדברי כלב לא חששו לפי שדבריו בטלים מעצמן שאין עדות יחיד עומדת לגבי עדות רבים דכתיב 'על פי שני עדים יקום דבר' לזה לא חשו לדבריו, מה שאין כן כשבאו יחד דברי יהושע וכלב מעתה הורעה עדות המרגלים כי דין ב' עדים כדין מאה עדים ועדות שקולה היא זאת ואין כאן עדות לא של מרגלים ולא של יהושע וכלב וחזר הדין למה שהיה קודם שלוח המרגלים לזה חשו להם ואמרו לרגום אותם". אולם התוספות במכות אומרים ש'תרי כמאה' שייך רק בעדות, כאשר זה לא עדות לא אומרים 'תרי כמאה'.

אומר החת"ס בתשובות (אב"ע ח"ב סימן קמ"ב) פשט נפלא. כשב"ד לא יודעים משהו, וצריך להעיד על מה שהיה, צריך עדות עם כל דיניה. אולם אם ב"ד עומדים בפני מציאות, הם ראו בר"ח סיון מול העיניים הר געש מתפרץ, הם לא צריכים עדים שגידו להם מה קרה כאן. הם רואים את המציאות, בזה לא שייך להגיד תרי כמאה, זו לא עדות. מה שב"ד רואה בעיניים לא צריך עדות. כשמשה רבינו שלח את המרגלים הוא לא שלח אותם להעיד על מה שהיה, הוא אמר להם בלשון הווה "וראיתם את הארץ" כמו שהיא. "היש בה עץ אם אין". הבאתי בשנים עברו את הפשט של הרב חרל"פ, מה הדגש על "היש בה עץ אם אין", ומצאתי את זה במדרש. כשהאדמה חטאה אז לא היה טעם העץ כטעם הפרי. האדמה חטאה. אולם בארץ ישראל האדמה לא התקלקלה. שלח אותם משה רבינו לכו תראו בארץ ישראל "היש בה עץ אם אין", הכוונה היא תבררו האם טעם העץ כטעם הפרי. ובזה הם קלקלו. "וזה פריה". הם לא השוו את טעם העץ לטעם הפרי.

"תכלת דומה לים"

כשאדם רוצה לראות משהו אז זה מה שהוא רואה, נדמה לו שזה הכול. לא בכדי התורה אומרת בסוף הפרשה "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", מפני שהעין רואה את מה שהלב רוצה לראות. ולגבי התכלת אומר רש"י, תכלת דומה לים וים דומה לרקיע וכו' עד כיסא הכבוד. לכאורה אפשר ישר לומר שתכלת דומה לכסא הכבוד. מדוע צריך את כל האריכות? מפני שאדם שמסתכל על הים, הוא מסתכל על תכלת, הוא לא חושב על משהו רוחני. בדרך כלל אנשים שמסתובבים בים לא כ"כ מזכירים את כיסא הכבוד, יותר את כיסא פרעה... אומרת התורה, כשאתה מסתכל בחיים על משהו תסתכל בראייה כזאת שהפרשנות הראשונית של הדבר אותו אתה רואה תהיה פרשנות רוחנית. להבדיל, כתוב אדם שהולך לא יסתכל בבגדים מכובסים של אישה, מפני שבאופן טבעי מיד יעלה לו בראש מחשבות של הרהור באישה. אומרת התורה גם בתורה ובמצוות להבדיל, צריך להיות אותו דבר. כשאתה רואה ציצית עם תכלת, אני לא פוסק שצריך לשים היום תכלת, אולם אם אתה רואה תכלת תחשוב מיד על דבר קדוש. תכלת דומה לים ולרקיע וכו' עד כסר הכבוד. את אותה פשטות בדברים שליליים תעשה גם בדברים חיוביים.

"ולקחת מראשית פרי האדמה"

כאשר אדם מביא ביכורים, הוא מתקן את חטא אדם הראשון. "ולקחת מראשית פרי **האדמה**". אבל מה הוא מביא, מה הקשר לאדמה? היה צריך להיות כתוב מפרי **העץ**. אמנם בהלכות ברכות בדיעבד אם ברך פרי האדמה יצא, אולם לכתחילה צריך לברך פרי העץ. התורה אומרת שכשאתה מביא ביכורים אתה מתקן את חטא המרגלים. אתה מתקן את החטא הקדמון. תביא מפרי האדמה, תדע לך שאליבא דאמת טעם העץ הוא כטעם הפרי. ואתה מתקן עכשיו לא רק את החטא של המרגלים אלא גם את החטא של אדם הראשון, שהקב"ה קילל אותו "ארורה האדמה בעבורך". לכן במסכת ביכורים בתיאור איך מביא אדם ביכורים כתוב שאדם יורד לתוך שדהו ורואה "תאנה שבכרה, אשכול שביכר, רימון שביכר". אותם הדברים שהמרגלים הביאו בשביל לקלקל, בזה אנחנו מתקנים. שיהיה טעם העץ כטעם הפרי.

"הנה הבאתי מפרי האדמה". אומר רש"י על הפסוק "והגדתי היום", שאיני כפוי טובה, לא כמו המרגלים, לא כמו אדם וחוה. אומר הרב באורות התשובה בפרק ו' "מתחלת הבריאה ראוי היה טעם העץ להיות גם הוא כטעם פריו. כל האמצעים המחזיקים איזו מגמה רוחנית גבוהה כללית ראוים היו להיות מוחשים בחוש נשמתי באותו הגבה והנעם, שעצם המגמה מורגשת בו כשאנו מציירים אותה. אבל טבע הארץ. התנודדות החיים, ולאות הרוחניות כשהיא נסגרת במסגר הגופניות, גרם שרק טעמו של הפרי, של המגמה האחרונה, האידיאל הראשי, מורגש הוא בנעמו והדרו, אבל העצים הנושאים עליהם את הפרי, עם כל נחיצותם לגדול הפרי, נתעבו ונתגשמו ואבדו את טעמם. זהו חטא הארץ, שבעבורו נתקללה כשנתקלל גם האדם על חטאו. וכל פגם סופו לתקון. ע"כ מובטחים אנו בברור, שיבאו ימים שתשוב הבריאה לקדמותה, וטעם העץ יהיה כטעם הפרי, כי תשוב הארץ מחטאה, וארחות החיים המעשיים לא יהיו גורמים לחוץ בעד הנועם של האור האידיאלי, הנתמך בדרכו ע"י אמצעים הגונים, המחזיקים אותו ומוציאים אותו מן הכוח אל הפועל". דהיינו, לעתיד יבוא יהיה ערך גם לעץ, לא רק לפרות. גם לדרך, גם לאמצעי. וכן יל"פ במש"כ ביחזקאל (לו, ח) "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו", הכוונה שאז תהיה אותה דרגה של העץ והפרי.

כתוב שמשה התפלל על יהושע "י-ה יושיעך מעצת המרגלים", ושינה את שמו ליהושע. [יש רב אחד, שהוא אוהב תמיד לשנות כתובות, תמיד הוא מוצא טעות. הייתי בחתונה שהוא היה בה שהיו בסוף החתונה שלוש כתובות. את הכתובה הראשונה שהייתה בחופה שערכתי, כמובן שזה לא היה בסדר... הוא כתב כתובה אחרת אח"כ, ואז הוא טעה וכתבו כתובה שלישית. אני לא זוכר אם מצאו את בכתובה השלישית את העדים, אני כבר הלכתי. אישה אחת, חופה ראשונה, שלוש כתובות...] "י-ה יושיעך מעצת מרגלים". במה נברא בעולם? "כי בי-ה ה' צור עולמים". הקב"ה שילב את הרוחניות עם הגשמיות, זה מתבטא ע"י שתי אותיות. האות יו"ד כמו שרש"י אומר באז ישיר היא על שם המחשבה. והאות ה"א היא על שם המעשה. וזה מה שמשה בירך את יהושע בן נון. אתה תוכל להיכנס לארץ ישראל, להנהיג את העם בארץ ישראל, שם יהיה טעם העץ כטעם הפרי. שם האדמה לא תהיה מקוללת. שם גם המגמה תהיה שותפה לתכלית, לא תהיה חציצה. הרב כותב בסוף מסכת ביכורים בעין איה שהבטחה על ארץ זבת וחלב ודבש, לא מדברת סתם על שפע גשמי, מדברים פה על עמ"י שיהיה בדרגה רוחנית כ"כ גבוהה, שגם הגשמיות לא תפריע לצד הרוחני. וזהו שיא המעלה של ארץ ישראל. גבוהים ברוחניות והדברים שבמקום אחר מפריעים, בארץ ישראל לא מפריעים, וזאת הברכה שמשה נתן ליהושע, שי-ה יושיעך מעצת המרגלים.

"הנותן ליעף כוח"

על מה האדם מברך בבוקר "הנותן ליעף כוח"? אומר רבינו יונה, על מה שהנשמה מתעייפת מכך שבמשך היום האדם עמל לחפש פרנסתו. ועל זה הוא מברך בבוקר, כשהנשמה חוזרת חדשה. מדוע כשהגוף עובד אז הנשמה מתעייפת? ככה כותב רבינו יונה. ועל זה מברכים הנותן ליעף כוח. כתוב בברכי נפשי שהקב"ה מחיה את כולם, "הכפירים שואגים לטרף לבקש מא-ל אכלם". הכפירים שואגים לטרף, ומבקשים מהקב"ה את אכלם, הכפירים, האריות. מתי הנשמה מתעייפת? כאשר מה שהאדם עושה לצרכי גופו הוא לא מרגיש שהוא מחובר עם הקב"ה. על זה אומר רבינו יונה, הנפש מתעייפת. הנשמה עייפה. אולם כשמגיעים לדרגה כמו בלעתיד לבוא שיהיה טעם העץ

כטעם הפרי, אני לא אומר שאז לא יברכו 'הנותן ליעף כוח', אבל אז יבינו כמה יש קשר בין הגוף לבין הנשמה. הגוף צריך את האוכל שלו, הנשמה צריכה גם היא את האכילה שלה. (תלמיד האיר לי את רבינו יונה הנ"ל)

וזו זכות של ארץ ישראל שעל התפלל משה שלצערנו על זה המרגלים לא זכו, בגלל שהם הלכו בעצם "ותקרבון אלי כולכם". אומר שם רש"י, ותקרבון אלי כולכם, שצעירים דוחפים את הזקנים. זה פירוש מספיק. אולם רש"י מוסיף שבמתן תורה "ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם", ילדים מכבדים את הזקנים, זקנים מכבדים את הראשים". סדר מופתי. בפשטות רש"י בא לומר, פה שהיה דחיפות של צעירים את הזקנים, זה נקרא ערבוביה, זה היה לא בסדר, למה לא התנהגתם לפני שנכנסים לארץ ישראל כמו הסדר המופתי שהיה במעמד הר סיני? זהו פירוש אחד. אבל בא החדושי הרי"ם ואומר משהו עמוק מאוד. משה רבינו אמר להם, כשעשיתם דבר לא טוב, שם הצעירים דוחפים את הזקנים. אולם כשאתם הולכים לקבל תורה, ששם היה צריך להיות הדחיפות, שם כל אחד היה צריך לרוץ יותר מהשני קדימה ולתפוס מקום, שם היה בדיוק הפוך. כל אחד מחכה לתור שלו, מספר זה וזה מתקרב עכשיו לפה כמו תור בקופת חולים. אומר רש"י זה מה שמשה רבינו אמר להם, הפכתם את היוצרות. איפה שלא צריך לדחוף, דוחפים, איפה שצריך לדחוף, לא דוחפים, צריך תשוקה לתורה! לתפוס מקום ללימוד תורה, לתפילה. לכן כתוב שזו הסיבה שיהודי מתנדנד בתפילה ולימוד תורה, בגלל שהוא מתחבר לדבר שבקדושה הוא מתנדנד בלי להרגיש, הוא מתחבר למעמד הר סיני.

[היה סיפור אמתי בסין. יש שם קהילה יהודית, יש שם רב מחב"ד, ובאים להתפלל שם. והרב הזה מכיר הרבה סוגי אוכלוסייה אורתודוכסית מפני שכולם באים לשם. קבוצה של אנשים מארה"ב הזמינה את אותו רב ואמרה לו, אנחנו כ"כ מכבדים אותך על כל מה שאתה עושה פה, אם יצא לך להגיע לארה"ב, תגיע אלינו לקהילה. הוא הגיע פעם לאותה קהילה, וכבדו אותו לדבר בסעודה שלישית. ואז הוא מספר את הסיפור הבא, לבית הכנסת שלנו בסין נכנס יהודי מבוגר מאוד עם הבן שלו, וברגע שהוא נכנס לבית הכנסת לקבלת שבת, הוא פרץ בבכי איום ונורא. ניגשתי אליו, מה אני יכול לעזור לך? והוא אמר, אל תפריע לי. ראו שמשהו עובר עליו וגם הבן שלו לא ידע מה קורה פה. למחרת בסעודה שלישית כבדנו את היהודי הזה לומר דבר תורה. היהודי הזה אמר, אני רוצה להסביר מה עבר עלי אתמול. הוא אמר כך, אני איבדתי בשואה את ההורים שלי ואת האחים שלי מול העיניים. ואני אמרתי לקב"ה, אם זה מה שקרה, אני נותן לך גט. אותי לא תראה יותר בחיים בבית כנסת. ארבעים שנה לא הייתי בבית כנסת. אבל כשהגעתי עכשיו לסין עם הבן שלי, הוא אמר לי, אבא, אתה לא נשאר פה במלון לבד, בסוף העולם. אני הולך פה לקבלת שבת ואתה בא איתי. וכשנכנסתי לבית כנסת ראיתי מול העיניים שלי את כל המשפחה, ולכן בכיתי. אחרי שהוא גומר לדבר בסעודה שלישית נגשת אליו אישה ואומרת לו, קוראים לך כך וכך, נכון? אתם הייתם שלושה חברים בשואה, חברים בלב ונפש. אחד החברים שלך זה האבא שלי שנמצא בארה"ב, דע לך שהוא חי. הוא אמר לה, אני ארבעים שנה מחפש אותו. זה מה שנשאר לי בחיים, עוד שני חברים. במוצאי שבת כבר התקשרו אחד לשני וכמובן קבעו להיפגש. את זה סיפר הרב של הקהילה מסין בסעודה שלישית בארה"ב. כשהוא גמר לספר את הסיפור קם יהודי מהקהל ואמר לרב, ואני השלישי שמחפש אותם ארבעים שנה. וקישרו ביניהם כמובן.

ההנהגה הטבעית בארץ ישראל

ישנן בארץ ישראל מספר סוגי קדושות, קדושה ראשונה שבאה ע"י כיבוש. קדושה שנייה שבאה ע"י חזקה. הקדושה שבאה ע"י הכיבוש בטלה בזמן שיצאו לגלות הראשונה, שהרי בטל הכיבוש. אולם הקדושה שנייה לא בטלה מפני שזה היה ע"י חזקה. המרגלים רצו ישר להיכנס לארץ ישראל דרך חזקה. הם פחדו ללכת בארץ ישראל לא על פי מה שהם היו רגילים לחיות במדבר. שם היה הכול רוחניות. בליקוטי תורה של בעל התניא הוא כותב שזה היה החטא של המרגלים, הם לא ידעו שבארץ ישראל כבר אין את ההנהגה של המדבר, אין הנהגה ניסית. שם צריך לרומם את כל המציאות. הם לא היו רגילים לזה, זה לא היה בדור המדבר. המעבר הזה מדור המדבר לארץ ישראל בעצם עובר על כל יהודי כשהוא מתחתן. הוא חי בעולם רוחני, אבל צריך לדעת שהוא צריך להעלות אתו את כל מה שיש לו בחיים.

זה היה החטא של המרגלים, ואולי הקב"ה סיבב את זה כדי להראות לנו שאנחנו צריכים לעשות זה ע"פ ההדרכה, שלח לך, לדעתך. לעשות את כל מה שאנחנו עושים לדעתו של משה, לדעתו של הקב"ה. וכל אדם הקב"ה שולח אותו פה לארץ בתור שליח לקיים את מה שהקב"ה רצה, אבל בתנאי שזה יהיה שלח לך, לדעתך. ולכן בר"ה כתוב שהקב"ה מחפש אצל כל אדם "מעשה איש ופקודתו". מה התפקיד שלו, מה היה הייעוד שלו. מתי הוא ימלא את הייעוד שלו, כשהוא מגיע לדרגה של יהושע בן נון. יהושע בן נון שהיה תלמידו המובהק של משה רבינו, מוסר התורה. שכל כולו התבטל למשה רבינו. כשהוא שמע שאלדד ומידד מתנבאים במחנה שמשה מת ויהושע מכניס לארץ, הוא לא יכל לסבול את זה. מה הפירוש שאני אעשה מה שמשה צריך לעשות? ההתבטלות הזאת של יהושע למשה היא זו שנתנה לו את הזכות להיכנס לארץ, מפני שהוא וכלב היו היחידים שקיימו את ה"שלח לך" לדעתך, הם הלכו על דעתו של משה רבינו. הם הלכו על דעת הרב שהיה לפנינו, משה רבינו. אבל עשרת המרגלים האחרים לא קיימו את ה"לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", היה להם את החשובות האישיים שלהם, ולכן הם נענשו. שהקב"ה יזכה את כולנו להידבק באהבת ארץ ישראל, באהבת התורה.

הרב חרל"פ כותב שבכל דור יש מצווה שהיא מיוחדת לאותו הדור. אותו דבר גם כותב גם ה'נועם אלימלך' על דורות אחרים. יש דורות שהיה משהו מיוחד בציצית. צריך לקיים כמובן את כל התורה. מה שמיוחד בדור שלנו זה לחבר את הכול לארץ ישראל. התורה היא מעל הכול, סולם הערכים הכי גבוה שלנו. אבל לכל דור יש משהו שאת זה הוא צריך לעמול עליו יותר. הרב חרל"פ כותב, אני לא יודע אם אתם הולכים לפעמים לצדיקים, אבל יש סיפורים על כאלה שהם קראי מזוזות. אם הם באמת כאלה, אתם חושבים שהם צריכים לראות את המזוזות? צריך תמיד להיתפס למשהו שבקדושה. היו צדיקים שהיו אומרים, אתה רוצה ברכה ממני, תביא לי חפץ של מצוה. תביא לי את האתרוג שלך, תביא את התפילין שלך. אומר הרב חרל"פ, בדור שלנו החפץ של מצוה שבאמצעותו יש לנו עוד תוספת איך להתעלות זה המצוה של ארץ ישראל.

שבת שלום ומבורך!